VOORWOORD

Dit is alweer de laatste Scharrelaar van 2012.
Zoals je kun lezen is er op 4 maart weer de Algemene Ledenvergadering .
De aftredende bestuursleden hebben zich weer herkiesbaar gesteld. We zijn er blij mee dat ze zich nog weer een periode willen inzetten om de natuur te beschermen. Want in een tijd van grote bezuinigingen en de lasten niet doorschuiven naar de kinderen en kleinkinderen is het met de natuur anders, die moeten we wel op een goede manier doorgeven aan de toekomstige generatie. De natuur beschermen we niet alleen voor nu maar ook voor de toekomst.
Ik hoop op een goede opkomst op de Algemene Ledenvergadering, en na de pauze zal Arnold Lassche ons meenemen naar de Kaukasus met een presentatie over de roofvogeltrek.
Ook wil ik alvast ieder een goede jaarwisseling toewensen en degene die het in het afgelopen jaar extra moeilijk heeft gehad nogmaals sterkte toewensen en allemaal een voorspoedig 2013 en ook een goed natuurjaar.
Bij het lezen van dit hoop ik dat elke coördinator zijn jaarverslag 2012 en begroting voor 2013 al lang ingestuurd heeft maar als dat niet zo is doe het dan alsnog met spoed.
Zoals al eerder vermeldt is de vrijwilligers dag het komende jaar op zaterdag 25 mei, we gaan dan naar de duinen van Noord Holland waar ons vroegere Jeugdlid Evert Jan Woudsma ons die dag zal rond leiden. Nadere info volgt nog wel.
In deze Scharrelaar kun je ook uitgebreid de belevenissen van de Polengangers lezen en misschien brengt je dat op het idee om met de volgende reis in 2014 ook mee te gaan
Langs de A28 naast het industrie terrein heeft Rijkswaterstaat in overleg met ons en met de afspraak dat wij het jaarlijks onderhoud doen een mooie zwaluwenwand aangelegd .

Tot ziens op de vergaderingen en activiteiten

J. Vos

07-01-2013 Ledencontactvergadering bij Kroko Multipunt, Heerenweg 42, IJhorst, aanvang 20.00 uur, Lezing J van Marle. Wandelen door het Reestdal.

26-01-2013 Foto kijkavond Polenreis bij Kroko Multipunt, Heerenweg 42, IJhorst.

04-02-2013 Ledencontactvergadering bij Kroko Multipunt, Heerenweg 42, IJhorst, aanvang 20.00 uur, o.v.b. Lezing Patrijs vogel van het jaar.

04-03-2013 Algemene ledenvergadering bij Kroko Multipunt, Heerenweg 42, IJhorst, aanvang 20.00 uur, presentatie roofvogeltrek Kaukasus door A Lassche.

16-03-2013 Landelijke schoonmaakdag.

08-04-2013 Ledencontactvergadering bij Kroko Multipunt, Heerenweg 42, IJhorst, aanvang 20.00 uur, presentatie over de Bonte Vliegenvanger door Chr. Both

06-05-2013 Ledencontactvergadering bij Kroko Multipunt, Heerenweg 42, IJhorst, aanvang 20.00 uur, presentatie over vlinders en libellen door Jan Visser.

25-05-2013 Vrijwilligersreis naar Noord-Holland.

03-06-2013 Ledencontactvergadering, veldexcursie Meppel A28/A32.

23/24-05-2014 tot 31-05-2014 Natuurreis.

JEUGDAGENDA

19-01-2013 Quiz, film. Uitreiking nieuwe programma's. Aanvang 14.00 uur inforuimte SBB aan de Vijverweg.

AGENDA ALGEMENE LEDENVERGADERING D.D. 4 MAART 2013 AANVANG 20.00 UUR

1. Opening
2. Ingekomen stukken
3. Notulen ledencontactvergadering d.d. 4 februari 2013
4. Notulen algemene ledenvergadering d.d. 5 maart 2012
   (zie Scharrelaar Dec.)
5. Mededelingen
6. Jaarverslag secretaris (zie Scharrelaar febr.)
7. Jaarverslag penningmeester
   (De financiële stukken zijn een uur voor de vergadering in te zien)
8. Verslag kascommissie
9. Benoeming lid kascommissie
   Mart van de Jagt en Klaas Dozeman (extra Klaas Compagner)
   reservelid Jan Nijboer
10. Vaststelling contributie
11. Bestuursverkiezing
    Aftredend: Pieter v/d Berg, Janny Niehoff, Evert Rolleman (herkiesbaar volgens art.9.2 van de statuten)
    Tegenkandidaten gesteund door minimaal 10 leden kunnen zich tot een week voor de algemene ledenvergadering melden bij de voorzitter.
12. Werkgroepen
13. Wat komen gaat
14. Rondvraag
15. Pauze
16. Lezing (interessante presentatie over de roofvogeltrek in de Kaukasus door A. Lassche
17. Sluiting

VERSLAG VAN DE JAARVERGADERING
gehouden op maandag 5 maart 2012 bij “Kroko-MultiPunt” Heerenweg 42 te IJhorst.

Aanwezig 36 personen.

Er zijn geen afmeldingen binnengekomen

De voorzitter opent de vergadering en benoemt het wat bijzondere karakter van deze vergadering, het is de jaarvergadering.
Daarna wordt er een minuut stilte gevraagd om de leden te herdenken die ons het afgelopen jaar zijn ontvallen.
Pieter van de Berg zal het gedeelte na de pauze verzorgen door ons wat te vertellen over de natuurherstel met name van de gebieden kievitsnest-stadsgaten, en olde maten.
De voorzitter memoreert aan het 55 jarig bestaan van de vereniging op 6 maart, dat is de volgende dag. Bescherming van de natuur is nog steeds nodig maar anders dan in het verleden.
De lijst voor opgave van de vrijwilligersdag van 5 mei a.s. ligt op de bestuurstafel voor opgave.

Ingekomen stukken

- Vogelbescherming	Vogelnieuws febr.2012
- Vecht Veluwe IJsselstreek	Kwartaalblad nr.1 2012
- KNNV	Natura nr 1
- Hist.centrum Overijssel	Mijn Stad Mijn Dorp
- Gemeente Staphorst	landschapsplan + bijlage + folder
- Bibliotheekdienst Nijverdal	via Jan: verzoek om opname jubileumboek in de collectie

Notulen:
Hiltje Velde vult aan dat er vanwege sneeuw en ijs geen kinderen waren op de bijeenkomst van februari.
N.a.v. van de vraag van de heer Alssema meldt de voorzitter dat zijn bijenvolken de winter hebben overleefd, dit is ook het geval bij de imkers Muller en Bloemhof.
Daarna worden de notulen goedgekeurd, evenals de notulen van de vorige jaarvergadering.

Mededelingen:
De bijeneterwand langs de Reest is klaar, dit is gebeurd tijdens de vorstperiode.

17 maart is de schoonmaakdag, vraag of er voldoende volwassenen aanwezig kunnen zijn om de jeugd hierbij te begeleiden. De start is om 09.00 uur bij de schuur van S.B.B.

Onderdankzegging wordt het jaarverslag van de secretaris goedgekeurd
Jaarverslag penningmeester met behulp van de beamer wordt er een toelichting gegeven.
Hans Voortman vraagt na de toelichting wat de bedoeling van het eigen vermogen van de vereniging is. Penningmeester en voorzitter vertellen dat het vooral de bedoeling is dat de werkgroepen hun werkzaamheden zonder financiële terughoudendheid goed moeten kunnen uitvoeren. Hr. Voortman vraagt waarom er geen plan wordt gemaakt, om meer te doen voor de natuur met het reserve geld. Hr. Voortman denkt dat het goed is wanneer hier binnen het bestuur een discussie over gevoerd gaat worden
Hr. Voortman wil graag een kopie van het financiële verslag, wat per e-mail verzonden zal worden. Hr. zegt mede-eigenaar te zijn van het tegoed, en wil een transparanter verslag, en ideeën van het bestuur.
Daarna volgt er een discussie met de overige aanwezigen die allemaal uit eigen ervaringen proberen duidelijk te maken waarom er soms extra geld nodig kan zijn.
Ook wordt er door verschillende leden op gewezen dat de subsidies teruglopen en dat er wordt verwacht dat de vereniging meer en meer de eigen broek zal moeten ophouden.
De kascommissie bestaande uit Henk Kuiper en Eric Kronenburg hebben alles in goede orde bevonden. Hierna wordt de penningmeester decharge verleend.
De voorzitter bedankt de kascommissie en de penningmeester. De nieuwe kascommissie bestaat uit Mart van de Jagt en Klaas Dozeman, reserve-lid is Jan Nijboer.
De contributie blijft in 2013 gehandhaafd op 10 euro.

Bestuursverkiezing:
Greetje Kronenburg is de nieuwe penningmeester maar moet nog officieel worden benoemd. Het stembureau voor de bestuursverkiezing bestaat uit Vrouwkje Muller en Jan Nijboer. Daarna kan er in een korte pauze gestemd worden.
Jan Vos 34 stemmen - Harry van Wijk 35 stemmen - Greetje Kronenburg 34 stemmen
Geertje Zwiers 34 stemmen.
Allen nemen het verzoek aan om [opnieuw] tot het bestuur toe te treden.
Daarna wordt het stembureau bedankt, en neemt de voorzitter afscheid van Klaas Compagner met een bloemetje en een envelop.

Werkgroepen:

Jeugd:

Zaterdag a.s. is er een lezing over egels door Mevr. Geselschap uit Havelte, bij de schuur van S.B.B.

Op 7 april zal het ooievaarssation de Lokkerij bezocht worden.

14 april is de start van de nestkastcontrole, de eerste keer op zaterdag daarna is de keuze voor een ieder vrij.

Planten:

Op 18 februari hebben Jan Tinhout en Jan Paasman de Medewerkersdag 2012 van de Werkgroep Florakartering Drenthe in Zuidlaren bijgewoond. Het was weer een interessant programma.

Op 8 februari hebben wij weer alle bloeiende planten/struiken/bomen genoteerd die nog of al bloeien op Dickninge. Dank zij een week strenge vorst was dat er geen één, maar we hadden wel een mooie wandeling.

Op woensdag 7 maart gaan wij dat weer herhalen. Plaats van samenkomst: bij het witte hek op Dickninge om 10.00 uur.

Op de woensdagen 21 en 28 maart gaan we weer per fiets op zoek naar de Wilde narcissen in Staphorst en Lankhorst. Plaats van samenkomst is de markt in Staphorst.

Op donderdagmorgen 5 april starten wij met het zomerprogramma om 9.30 uur op Dickninge. Plaats van samenkomst is weer bij het witte hek. De week daarna gaan we ´s avonds om 19.00 uur, plaats nog niet bekend. En de week

daarop weer om 9.30 uur. Zo gaan we komende zomer afwisselend ´s morgens en ´s avonds op pad.
Er wordt gevraagd door de vergadering of de bordjes van “Pluk me niet”weer terug kunnen komen op Landgoed Dickninge nu de holwortel weer bloeit.

Jan Paasman merkt op dat de bordjes in slechte staat zijn.

Nestkasten:
12 maart ’12 is de vergadering van de nestkastcontroleurs bij de info van S.B.B. om 20.00 uur . Verder wordt er hard gewerkt aan de maatregel om verstoringen te voorkomen door het plaatsen van korfjes voor de kastjes.

Ringwerk:
Jacob Mussche heeft te kennen gegeven te willen stoppen met het ringwerk.
Harry van Wijk heeft geprobeerd om een bijeenkomst van ringers te organiseren, maar dit is tot nog toe niet gelukt. Er wordt nog een nieuwe ringer gevraagd. De certificaten voor ringers zijn 3 jaar geldig, daarna moet er opnieuw een bekwaamheidsproef afgelegd worden.

Weidevogels:
Er wordt uitgebreid verslag gedaan door de Heer Wouda, het begin van de lente was volgens hem vorige week te zien aan de Westerstouwe werden honderden kieviten en 2 wulpen scholeksters en tureluurs waargenomen en gehoord. In 2011 is er geen zomertaling waargenomen, bij uitzondering werd er vorig jaar in juli nog een wulpenpaar waargenomen.
Hr. Voortman vraagt waarom er op de Vledders geen weidevogels worden waargenomen, het gebied is hier niet geschikt voor.

Roofvogels

Vlinders :
Geen Bijzonderheden. Gerard Oldeman treedt toe tot de vlinderwerkgroep en er wordt een afspraak gemaakt om een nieuwe route uit te gaan zetten.

R. O.:
Het kappen van bomen in de kernen Punthorst-Rouveen en Staphorst wordt vereenvoudigd.

Zoogdieren:
Informatie is nog niet geschikt voor publiciteit.

Scharrelaar:
10 mei is de sluitingsdatum waarop de kopij voor de volgende scharrelaar binnen moet zijn.

Natuurreizen:
Er zijn 23 reizigers, er is 1persoon afgevallen. Wel is te hopen in verband met de prijs dat de diesel niet duurder wordt.

Wat komen gaat:

05-03-2012	LCV natuurontwikkeling roebolghoek Pieter v.d. Berg of bomen over bomen. Evert Rolleman
12-03-2012	Vergadering Nestkast controleurs
17-03-2012	Schoonmaakdag aftrap dhr.Alssema
02-04-2012	LCV Presentatie Aaldrik Pot (marterachtigen)
17-04-2012	Staphorstermarkt (Janny/Jan/Roelof)
05-05-2012	Vrijwilligersreisje
07-05-2012	LCV Presentatie Waterschap Groot Salland (Beentjesgraven/ KRV/Oldematen)
12 t/m 19-05-2012	Natuurreis naar Nationaal Park Oder-Warta in West-Polen
28-05-2012	2e Pinksterdag Fietstocht (Roelof Talen / Jan Dunnink)
04-06-2012	Veldexcursie (“de Zonnehorst” Henk Bunskoek excursie ong.1½ uur daarna binnen vergaderen.
03-09-2012	LCV Presentatie Anne Jan Loonstra (wilde bijen)
22-09-2012	1e Heidezuivering (1e heidezuivering 1972 dus 40 jr jubileum)
13-10-2012	2e Heidezuivering
05-11-2012	LCV Lezing over kerkuilen. Johan de Jong

Rondvraag:
Harm Bloemhof stelt voor om bij alle bedrijven op het industrieterrein een jaar lang gratis de scharrelaar te brengen. Dit idee wordt met instemming begroet.
Hr. Voortman wil allereerst zijn complimenten maken over de website, maar mist hier wel de statuten van de vereniging op. Daarna vraagt Hr. wat de leeftijdscategorie is van de leden, stelt voor om te proberen jongere aanwas te krijgen, want de vereniging vergrijst.
Daarna volgt er een discussie hoe jonge mensen lid te maken van de vereniging.
Daarna merkt de Hr. Voortman op dat de voorzitter geen decharge vraagt aan de vergadering over het gevoerde beleid van het afgelopen jaar. Vervolgens wordt deze vraag door de voorzitter aan de orde gesteld waarop er door de zaal geen op- of aanmerkingen komen en geen tegenspraak is over het gevoerde beleid.

Harry van Wijk vraagt vervolgens aandacht voor de veldwaarnemingen, deze worden minder precies gemeld betreffend het gebied van waarneming.

Daarna worden door Gerard van de Berg de beamer en filmprojector per opbod verkocht, helaas wordt bij geen belangstelling de filmprojector ingehouden.
De beamer wordt voor 50 euro verkocht aan Pieter van de Berg.
Daarna meldt Gerard dat hij deze morgen 50 kraanvogels heeft zien overvliegen

Niets meer aan de orde zijnde sluit de voorzitter het officiële gedeelte van de avond.
Na de pauze zal ons wat verteld worden over natuurherstel door Pieter van de Berg.

De tweede secretaris Geertje Zwiers de voorzitter Jan Vos.

JEUGDHOEKJE

Middag met de jagers
Zaterdagmiddag 13 oktober kwamen de jagers dhr. van Dijk en dhr. Mijnheer ons wat vertellen over het jagen, o.a. met behulp van een powerpoint presentatie. Er waren 12 kinderen aanwezig.

Waarom wordt er gejaagd, was de vraag. De meeste van ons vinden dat eigenlijk niet zo leuk. Jager van Dijk legt het aan ons uit.
Wanneer wilde dieren in te grote aantallen voorkomen, kunnen ze overlast veroorzaken en ziekten overbrengen op landbouwdieren en mensen. Soms vernielen ze gewassen

bij de boer of vormen ze een bedreiging voor de verkeersveiligheid. Sommige dieren, zoals de vos en de zwarte kraai nemen zo snel in aantal toe dat kwetsbare soorten, zoals weidevogels in het gedrang komen.
Een jager moet eerst een opleiding volgen van ongeveer een jaar om te mogen jagen.

Voordat de jager gaat jagen moet hij eerst weten welke diersoorten er in het gebied voorkomen. Jagers tellen daarom op verschillende momenten in het jaar het wild. Aan de hand van deze tellingen worden beheerplannen opgesteld. Daarna heeft de jager nog toestemming nodig van de provincie, de grondeigenaar of het rijk. Bij het jagen letten ze ook op de toestand van het dier, bijv. een ziek dier wordt eerder afgeschoten dan een gezond dier. Op de volgende dieren wordt wel gejaagd: reeën, vossen, ganzen, kraaien, duiven, hazen, konijnen. Na dit verhaal gingen we met jager Mijnheer en zijn jachthond naar buiten. Hij liet ons zien hoe de jachthond zijn prooi ging opzoeken. Aan het eind kregen we nog een mooie film te zien over het jagen. De kinderen waren geboeid door het onderwerp en erg rustig. Ze kregen nog folders en een quiz mee naar huis, al met al een leuke middag.

Marry van den Berg-Timmerman, 13-10-'12

VELDWAARNEMINGEN

Datum	Soort:	Plaats:	Waarnemer(s)
Vogels:			
15-09-2012	Boomvalk	Bosw. Staphorst, Jagend boven Ganzeplas.	Jan Huls
19-09-2012	Zwarte zwaan (paartje)	Staphorst, oz Spoorbaan A-28 Maatsloot	Jan Dunnink en Roelof Talen.
21-09-2012	Raaf (een paar dagen hierna nogmaals gezien	Rouveen, Postweg	Peter Hulst
24-09-2012	Boomklever	Staphorst, Costersland 15	Fam. G.J. Timmer

18-10-2012	Klapekster	Staphorst, Vier Bergen	Berend Witte
01-11-2012	Houtsnip	Ommerschans	Jan van Marle
02-11-2012	Goudhaan	Bosw. Staphorst, bosrand westkant defensie	André en René Huls
02-11-2012	Houtsnip	Bosw. Staphorst, vak 29	Berend Witte
04-11-2012	Grote Zilverreiger	Ossesluis, Leyenweg	Fam. G.J. Timmer
05-11-2012	Groene Specht	Bosw. Staphorst, Vier Bergen	Ingrid de Mos

Datum	Soort:	Plaats:	Waarnemer(s)
05-11-2012	Goudhaan (meerdere)	Bosw. Staphorst, vak 30	Jaap Huiskes
8+10 - 11-2012	Houtsnip	IJhorst, Carstenbos	Jaap Huiskes
Zoogdieren:			
Oktober 2012	Eekhoorn (2 exempl.)	IJhorst, Heerenweg 18a Hebben alle walnoten van de boom geplukt en meegenomen.	Fam. Muller

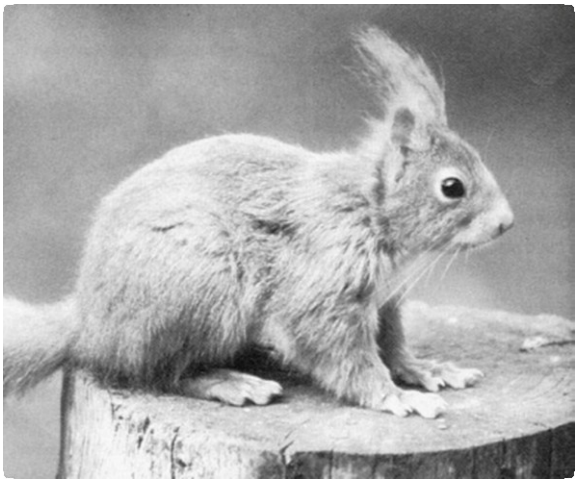

NATUURREIS NAAR WEST-POLEN
van 12 mei tot en met 19 mei 2012

Zaterdag 12 mei
Zaterdagmorgen 12 mei omstreeks 7.00 uur staan 26 personen te popelen om te vertrekken naar Witnica in Noordwest Polen. De natuurvorsers zullen hier een week verblijven in het Nationale park Ujscie Warty. Dit is een Natura 2000 gebied vlakbij de monding van de Warta in de Oder. Een gebied waar 254 vogelsoorten geobserveerd zijn en waar 174 soorten broeden. Maar hierover later meer.
De reis met chauffeur Aaldert de Lange van GEBO tours verloopt voorspoedig, ondanks het vele vrachtverkeer richting oosten en de nodige wegwerkzaamheden. Even voor 19.00 uur in de avond arriveert het gezelschap, met de nodige stops, op de plaats van bestemming in Witnica. Het hotel is gelegen in de bossen net even buiten het dorp. Nadat de kamers

zijn verdeeld en bevolkt wacht het gezelschap een warme maaltijd en wordt dag één afgesloten.

Zondag 13 mei
Een bezoek aan de vogelrepubliek.
Als ik wakker word deze morgen is het buiten grijs en bewolkt, maar af en toe piept de zon wel even tussen de wolken door. Het is ook koud blijkt als ik het raam helemaal open zet.
Toch zijn er op verschillende wangen van reisgenoten rode blosjes te bespeuren als ik in de eetzaal kom voor een, zoals zal blijken, uitgebreid ontbijt.
Verscheidene leden van de groep zijn nl. al buiten geweest en hebben daar genoten van al de vogels die daar voor een mooi ochtendconcert zorgden. Hoewel ik niet zo thuis ben in de vogelwereld ontgaat zelfs mij niet dat de luide roep van de grote en de kleine karekiet geen moment verstomd.
Het puttertje vlak voor het raam van de eetzaal is ook een succes. Het beestje wordt gefotografeerd door velen, ook Harry deed een poging, maar ja toen kwam ik aanlopen, helaas vogeltje gevlogen.

Om 10 uur zal de bus vertrekken om ons naar het "Oder-Warta monding Nationaal Park" te brengen.
Eerst gaat mijn telefoon af en even later die van Anneke Vos. Zij is wel snel genoeg om een opgesloten Nel aan de telefoon te krijgen. Haar kamergenote had even niet opgemerkt, dat ze nog niet weg was en blijmoedig de kamerdeur op slot gedaan. Beetje lastig als je eruit wil.
De hilariteit was groot toen een opgeluchte, maar als altijd laconieke Nel zich ook bij het reisgezelschap voegde.

We gaan vandaag een bezoek brengen aan het "Wartamonding Nationaal Park".In 2001 is dit ruim 8000 hectare grote park opgericht om de unieke wetlands van de Wartavallei te beschermen. De rivier verdeeld het gebied in een zuidelijk en een noordelijk gedeelte. Wij bezoeken deze dag het zuidelijke

stuk. Hier fluctueert de waterstand in de winters wel met meters, in maart en april staat het water het hoogst. Nu zijn er alweer grote stukken droog. In het noordelijke stuk is de waterstand veel stabieler.

Tijdens de bustocht door het fraaie Poolse landschap vertelt de, in een heus camouflagepak gestoken, gids ons wat over de achtergronden van het gedeelte van Polen waar we rijden. Geschiedkundig valt vooral op dat het gebied regelmatig Duits grondgebied was en na de tweede wereldoorlog stond het onder Russische invloed.
Het gebied wordt gekenmerkt door het feit dat het een overstromingsgebied is van Oder en Warta. Voor ons is vooral de Warta van belang bij dit bezoek. We zien een "Hollands"polderlandschap, vorm gegeven door sloten, stuwen en gemaaltjes. Men noemt dit dan ook "Hollands" beheer. In dit gedeelte, het noordelijke, zijn de dorpjes te vinden. Ook vallen hier de stuwwallen, die zijn ontstaan na de laatste ijstijd, op. Zij vormen natuurlijke dijken langs de uiterwaarden. Het is wat deftig een post-glaciaal landschap heet, gevormd door de morenen van het zich terugtrekkende ijs.
In het Nationaal Park wordt tegenwoordig niet meer ingegrepen als 's winters de kilometers brede uiterwaarden onderlopen. Dit zorgt ervoor dat het gebied nu een ideale plek is voor met name de vogels. Zij vertoeven hier in grote getale tijdens de trek in voor- en najaar. Maar ook in het broed- en ruiseizoen zijn er veel vogels te vinden. Volgens onze gids staat in dit gebied niet de mens, maar staan de vogels centraal. Vandaar de naam "de vogelrepubliek". Er zijn in het park wel zo'n 260 soorten vogels gespot.

Ondertussen zijn we over de brug over de Warta gereden . Van deze brug vertelt de gids met gepaste trots, dat deze gebouwd is in het begin van de 19de eeuw en toentertijd de langste van Europa was met deze bouwwijze (een ijzeren boogbrug zal ik maar zeggen). Het uitzicht op de Warta is er fraai, we gaan er spontaan van zingen, hoewel dat toch meer te maken heeft met de op deze dag jarige Vroukje.
De gids vertelt verder; in 1600 toen er nog geen huizen waren in dit gebied, leefden er o.a. beren wolven en de veelvraat. Dat is voorbij, maar de wolven komen wel weer terug. Ze zwemmen hier de Oder over en verspreiden zich zo

ook naar Duitsland. (Sommige natuurbeschermers zouden ze ook wel weer in ons land willen zien, lees ik weleens).
Wel zijn er nu in het gebied veel bevers te vinden, zoveel dat de aardholen die ze bouwen een gevaar vormen voor de dijken in het gebied. We zullen deze dag en de rest van de week heel wat knaagsporen tegen komen.

Bij het dorpje Przyborow gaan we van de doorgaande weg om, rijdend langs de Postomia, aan te komen bij een plek waar de bus niet verder kan. We doen de jassen dicht, sjaals om de halzen en handen in de zakken, want er staat een ijskoude wind. Lopend over een verhard en hoger gelegen
pad, blijkt het vogelparadijs ook een paradijs voor vogelliefhebbers en vissers. De handen weer uit de zakken en de kijkers voor de ogen, er is heel veel moois te zien. Dit gebied is bijvoorbeeld het beste gebied in Polen om de witwangstern te bekijken, er zijn er veel. Aan de overkant van deze zijarm van de Warta zien we een aalscholverkolonie in de bomen zitten, er zwemmen heel veel knobbelzwanen rond en boven onze hoofden vliegt een zeearend. Er zijn op dit moment zo'n 5 à 7 broedparen aanwezig, in het najaar wordt dit een groep van zo'n 50 vogels. Ik vind het indrukwekkend om te zien, hoe met een paar kalme vleugelslagen, deze vliegende gigant alweer achter de ver weg gelegen bosjes verdwijnt. Ook de zeearenden die wij zien worden zoals altijd, trouw door een kraai begeleid. Er blijft tenslotte vaak nog wat over van de prooi, als de arend is uitgegeten. Er vliegen wat zwarte ooievaars over, ook al is dit eigenlijk een bosvogel. "Gewone" ooievaars zijn ook ruim aanwezig.
Zelf zie ik het allemaal niet zo scherp,heb wat moeite met de verrekijker, maar echt waar, de grote zilverreiger, de gierzwaluw,de zwarte stern, het witgatje, het tureluurtje, meerkoeten, bergeenden en de scholekster worden gesignaleerd. Van de bij ons heel bekende scholekster blijken in heel Polen maar zo'n 30 broedparen voor te komen, waarvan 3 paren in dit gebied. En dan zien we ook nog een zwerm kraanvogels vliegen, wel wat verder weg, maar onmiskenbaar. Voor hen is dit gebied een overwinteringsplaats, doordat er weinig sneeuw valt is er ook 's winters, ondanks behoorlijke vorst toch voldoende te eten.
Onze gids vertelt, dat er naast de marters, ook nogal wat nertsen in het gebied voorkomen, deze zijn ontsnapt bij de 4 à 5 nertsenfarms komend uit Nederland. Zij hebben zich hier gevestigd om de strenge wetgeving in ons land te ontlopen. Een ontwikkeling waar de mensen van het natuurpark niet zo gelukkig mee zijn.
De plantenmensen zoeken het wat dichter bij de grond en zien daar fraai bloeiende gele waterkers, penningkruid, moeras vergeet-mij-niet, scherpe zegge, watervenkel, grote waterbies, poelruit, krulzuring, watermunt, waterranonkel en niet verrassend in deze tijd onze vertrouwde

pinksterblommen. En natuurlijk nog meer, maar daar komt vast nog een apart lijstje van.
Het fluiten, roepen, zingen enz. van de vogels wordt begeleid door een heel koor kwakende en kworrende groene kikkers. Het is er goed toeven dus, hoewel een beetje blauw van de kou worden we toch ook wel. Terug naar de bus dus, voor een boterham en voor een volgend bezoek.
Zo rond één uur worden we verwacht bij het museum en de kerk van Slonsk, een paar kilometer verderop.

Sonnenberg
Dit is de oude naam van de plaats Slonsk, waar naast het museum ook nog de resten staan van een oud slot met deze naam. Tot mijn verrassing en dit geldt waarschijnlijk voor meer leden van de groep, hebben deze gebouwen een Hollandse oorsprong. Het slot werd gebouwd als hoofdgebouw van de Johannieter, een protestantse orde, die in 1652 Johan Maurits van Oranje als grootmeester had gekozen.

Deze Nederlandse graaf, die hier als prins wordt aangesproken heeft veel voor dit, toentertijd door de 30-jarige oorlog, verwoeste stadje gedaan. Hij deed dit op een manier waar men zeer dankbaar voor was, het bracht de plaats zoveel voorspoed, dat men nu nog een naar hem vernoemd plaatselijk feest viert. In het museum waren o.a. producten van de textielindustrie te zien, een industrie die mede tot ontwikkeling kwam door de bemoeienis van Johan Maurits, net zoals de houtproductie en de steenfabriek. Hij bestuurde de stad tussen 1652 en 1679, het jaar van zijn dood.

Heel bijzonder was ook dat Arend een familielid uit een ver verleden meent te hebben gevonden, ene heer Muller was de eerst genoemde burgemeester in de 16de eeuwse geschiedenis van Sonnenberg.
In de naastgelegen kerk, (die men vanwege z'n vierkante toren wel de Westminster van Polen noemt) zien we een prachtig beschilderd bogen plafond. En zoals altijd, naast de devotie van de Polen door de eeuwen heen, komen de sporen van de plaatselijke geschiedenis van dorp en streek te

voorschijn. Bijv. in de vorm van wapenschilden in de gebrandschilderde ramen.

We leren ook het verschil tussen het Maltezer kruis en dat van de Johannieter, beide zijn achtpuntig, maar ze verschillen van kleur en achtergrond. In het laatste geval is het een wit kruis op een zwarte ondergrond. Leuk is dat we dit kruis in de volgende dagen nog regelmatig tegen zullen komen.

Maar nu is het tijd om weer verder te lopen, een heerlijk koesterend zonnetje is achter de wolken vandaan gekomen en dit maakt mede de wandeling over een andere, hogere en meer begroeide dijk door de natte gebieden van de uiterwaarden, tot een genoeglijke bezigheid. Dat ik nog even wat foto's maak van de schilderachtige (dit betekent vaak; wat vervallen) huisjes maakt dat ik moet rennen.
Er worden nl. al weer heel veel vogels gehoord en gezien, als eerste de Europese kanarie. Na dit beestje, gespot op een elektriciteitsdraad, (die zitten hier nog boven de grond), volgen de kneu, putters, de nachtegaal (misschien de noordse wel), mezen, de wielewaal, fitis, kramsvogel en weer de grote zilverreiger. Bij een prachtig 100 jaar oud gemaal (het lijkt ons eerst een kapel) zien we rijen zwaluwnesten. De zwaluwen vliegen af en aan, maar probeer die maar eens op een foto te krijgen!
Vlakbij wordt een zeelt gevangen, want overal in het gebied zitten vissers.
Niet bijzonder maar wel bijzonder mooi is het uitbundig bloeiende fluitenkruid langs het pad.

De bloemenmensen hebben het druk, bloemen kun je goed fotograferen maar om ze goed te kunnen fotograferen moeten er toch wel wat kunstjes worden gedaan, op de buik, op de hurken of in ieder geval diep door de knieën. Vooral de ossentong bloeit in een prachtig blauw, met soms wat roze/paars. Klaprozen, herderstasjes, veldsla, moeraswolfsmelk, wegdistel, akkervioltje, ruw parelzaad, muurvaren en de gele morgenster, ze worden allemaal gedigitaliseerd mee naar huis genomen.
Trouwens ook het hooibeestje met z'n oranje vleugeltips laat zich vangen op de foto. Net als de weidebeekjuffer (een indicator van schoon water weet Jan van Marle) en de platbuik libelle .

Over een maand lopen hier de paarden en koeien weer, vertelt de gids. Geen melkvee. Er is één boer die wel 1000 koeien hier heeft lopen in de zomer.
Nu is het vooral genieten van de prachtige oude wilgen met doorkijkjes naar de wolkenluchten, geschilderd door de oude Hollandse meesters, lijkt het wel. Dreigend donkergrijs met witte stapelwolken en daartussen flarden zonlicht schijnend op de overal fel oplichtende witte zwanen.
En dan als we over een pad lopen, dat hier en daar nog onder water staat, horen we de roep van de kraanvogels. Als ik niet naar de verkeerde plek had gekeken had ik ze van vrij dichtbij kunnen zien.

Zoals de gids al hoopvol beloofde gebeurd; we komen droog aan in het dorpje, waar de bus op ons wacht met verse koffie van Aaldert.
Wat een mooie buitendag hebben we gehad!
De schnitzel bij de frieten is menigeen te groot, maar smaakt ons prima.
En 's avonds klinkt nog vrolijk gezang voordat een ieder zich te ruste legt. Wat zal de dag van morgen brengen?

Maandag 14 mei
Vandaag brengen we een bezoek aan Owczary, waar het Meadow Museum (weidemuseum) is en we een wandeling door de droge weidegebieden maken.
's Middags gaan we naar Lebus, waar we langs de Oder wandelen.
6.30 uur: De vogels genoten van de nevel in de vroege morgen. Spinraggen parelden in de opkomende zon en de grote karakiet zingt zijn hoogste lied.
Wij kunnen op tijd vertrekken. Kees is net op tijd terug van zijn zwerftocht.
Onze eerste stop is bij het museum, maar voor wij naar binnen gaan trakteert Vroukje op een lekkere koek bij de koffie, omdat ze jarig is.
Wij kregen uitleg over het gebied door de gids in het eigen gebouw van de vereniging. Na het museum met zijn vlinders en grassen etc. bekeken te hebben, gingen wij de natuur in.
Eerst een verhaal over het behouden van oude fruitbomenrassen, die behouden moeten blijven en door verkoop weer overal geplant gaan worden.
Oude rassen van kersen-, peren- en appelbomen.
Even verder in de heuvels kwam ons een bloemenpracht tegemoet: een plek waar onze plantenkenners en fotografen hun hart konden ophalen.
Ik wist niet dat er zoveel buikschuivers in onze groep waren (mensen die op hun buik lagen om foto's te nemen).
Bloemen als bermraap, reigersbek, witte graslelie, zonneroosje, engbloem met vliegen. Teveel soorten om op te noemen.
Ook een dode vos en door Jaap gevangen hagedissen. Ik denk dat velen van ons dit tafereel wel vastgelegd hebben.
De bus bracht ons naar een natuurgebied, Lebus, aan de Oder, waar wij een prachtige wandeling maakten. Hier waren veel afgeknaagde bomen door bevers. Wat een vakmanschap van deze bevers. En dan zomaar een grauwe klauwier in een kale boom. Veel wandelen en veel genieten, maar Harm moest nog wel even spoorzoeken naar de jas van Roelie. Maar al met al een prachtige dag.

Dinsdag 15 mei
Vandaag gaan we wandelen in een beukenbos bij Bogdaniec. Het is een prachtig bos en het weer werkt gelukkig ook weer mee. De gids vertelt alle wetenswaardigheden over dit bos. Zeker de plantenliefhebbers komen hier aan hun trekken. Zo staat er lievevrouwebedstro, zenegroen, dalkruid, lelietjes van dalen, christoffelkruid, goudveil en verschillende soorten viooltjes.
Tegen de middag komen we aan bij een plattelandsmuseum, dat gevestigd is in een oude molen: Muzeum Lubuskie.

Hier krijgen we een demonstratie broodbakken. De bakker maakt van het deeg prachtige broodjes: gevlochten brood, dierfiguren, brood met inkepingen en natuurlijk heerlijke bollen. En alles ging de oven in.
We hebben zelf ook zin aan eten gekregen en gebruiken onze lunch op het gras tussen oude landbouwmachines of op de bankjes bij de ruisende beek met de bossen beekpunge. Iedereen gaat nog het museum bekijken, want ook binnen staan verschillende oude gebruiksvoorwerpen, maar vooral nog heel veel ouderwetse koffiemolens.
Ondertussen zijn ook de broden gebakken. Iedereen wil hier graag wat van proeven en ze worden goed bevonden. We hebben de overgebleven broden meegenomen. De volgende dagen worden ze bij het ontbijt opgegeten.
's Middags was het de bedoeling om naar een veengebied bij Witnica te gaan, maar helaas het hoge water maakt dat onmogelijk. Daarom brengen we nog een bezoek aan het Nationaal Park. Daar hebben alle natuurliefhebbers wel een plekje waar vogels gespot kunnen worden, planten gezocht worden, sporen van bevers bekeken of gewoon een lekker plekje om wat rond te kijken.
Aan het eind van de middag moeten we afscheid nemen van onze gids in camouflagepak. Het was een goede gids, die bekend was met alle facetten van de natuur, maar ook over de cultuur van zijn land heel veel heeft verteld. Hij wordt door Roelie bedankt met een mooie "rode zakdoek", een verenigingscap en een ansichtkaart van ons mooie Staphorst.
We gaan met de bus weer terug naar het hotel, waar ons weer een lekkere maaltijd wacht. 's Avonds drinken we nog een lekker glaasje …..

Woensdag 16 mei
De dag begint goed voor de vogelaars. Voor het ontbijt wordt de hop gezien.
We zullen Lagow bezoeken, een stadje op een landengte tussen twee meren, dat de Parel van het Lebuser land genoemd wordt. De bus zal om 10 uur vertrekken, dus tijd genoeg voor een wandeling in de omgeving na het ontbijt. Als Jan tegen tienen in de bus zijn schaapjes begint te tellen mist hij er drie. Jaap, Harry en Hiltje blijken zoek. Bellen levert geen resultaat op, dus blijft het bij wachten en gissen. Om 10.30 uur komt het drietal opdagen. De weg kwijt geraakt, verkeerd ingeschat, telefoon vergeten enzovoort. In ieder geval is

hiermee de schande van Kees, die maandagmorgen aan het dwalen raakte en daardoor zijn ontbijt misliep, maar toch twee minuten voor tijd in de bus zat, uitgewist.
De reis begint fris en bewolkt met zo nu en dan een streepje zon. Eerst door het polderlandschap met de Holländer-Dörfe ten zuiden van Witnica naar het oosten. Een vlak, bijna Hollands, landschap van weiden en in mindere mate akkers. Maar zo zeldzaam bloemrijke weiden in Holland zijn, zo algemeen zijn ze hier. Prachtig geel en rood van boterbloem en veldzuring in een witte omlijsting van fluitenkruid. Boomsingels en bosjes met populier, els en es accentueren het geheel. We draaien af naar het zuiden, waarna het landschap verandert in een glooiend gebied met voornamelijk dennenbossen, terwijl de wegen omzoomd zijn door loofhout; vooral berk en eik met regelmatig prachtig bloeiende paardenkastanjes.
Tegen 12.00 uur zijn we in Lagow waar het hondje van onze gids ons welkom heet. Een hazelworm (slachtoffer van de maaibeurt) is de eerste bezienswaardigheid.
Het plaatsje heeft een bewogen geschiedenis. Op de Valkenberg, de hoogste van twee heuvels, strategisch gelegen tussen twee meren, zijn de resten gevonden van verdedigingswerken uit de bronstijd en een Slavische nederzetting uit de 12de-13de eeuw. In de 14de eeuw bouwen de Tempeliers hier een burcht. Als in later eeuwen de Joannietenorde de macht overneemt wordt een nieuwe burcht gebouwd op de iets lagere heuvel, die nu het centrum van het stadje vormt. In zijn huidige vorm herkennen we in het gebouw gotische, renaissance en barokke stijlelementen. We beklimmen de toren van de burcht, van waaruit zich een prachtig panorama van de omgeving ontvouwt. De burcht is nu in gebruik als hotel-restaurant en conferentieoord. Op de helemaal met wilde wingerd begroeide, glas overdekte binnenplaats drinken we koffie. Bij de wandeling door het stadje komen we langs het openluchttheater dat in 1969 de oude bioscoop heeft vervangen. De hele zomer worden hier tal van evenementen gehouden, waaronder het Nationale Filmfestival. We passeren tal van monumentale bomen, waaronder een zomereik, waarvoor vier personen van ons gezelschap nodig waren om die te omspannen.

Het Lagowski Landschapspark omvat een gebied van 4500 ha met stuwwallen, beukenbossen en hoogveenmoerassen, waarin veel natuurwaarden behouden zijn gebleven, dankzij het feit dat een groot deel militair terrein was. Grofweg 500 plantensoorten en 100 vogelsoorten zijn er te vinden. We brengen een bezoek aan een hoogveenreservaat van 34,5 ha. Slangewortel, eenarig wollegras, veenpluis en spagnumkussens glinsteren in het zonlicht. De bij ons onbekende moerasrozemarijn (Ledum palustrum) staat vol in bloei met witte bloemtrosjes. Het is een sterk geurende plant die in de linnenkast tegen de motten gebruikt werd.

We nemen afscheid van onze gids, die ons twee dagen begeleid heeft, met de traditionele Staphorster zakdoek, aangeboden door Roelie.

Weer thuis die avond, na het diner besluiten Jacob en Roel nog een eindje te gaan fietsen. We zijn samen met Jan P. in de fietsenkelder. Jan fietst naar het dorp. Als we tegen donker terug zijn is Jan zijn fiets er nog niet. Als we om kwart over tien Jan nog niet gezien hebben en ook de fiets er niet blijkt te zijn, worden we echt ongerust en melden het aan Harm. "Maak je niet ongerust; ik weet er alles van" zegt die. Hij meldt de groep dat Jan van plan was om het café in te duiken en als hij om 22.00 uur niet terug is, laat hij hapjes bezorgen voor de hele groep. Nu, dat smaakt best en als Jan dan om 23.00 uur binnenkomt, wordt hij ontvangen met een daverend applaus onder het zingen van "Zo'n goeie hebben wij nog niet gehad!". En Jan glundert.
Een mooie afsluiting van een mooie dag.

Donderdag 17 mei
Kanoën
Donderdagmorgen vertrok een groepje voor een kanotocht van ca 12 km.
Een dame en acht heren begonnen de tocht om 10.30 uur, ergens in een klein kanaal, in Polen.
Iedereen was in de kano was geklommen en sommigen moesten er met behulp van vele handen in gehesen worden.
In elke kano zaten twee personen; alleen Jan wou er alleen in, en wanneer je de foto's hebt gezien, was er ook geen plaats voor 2 personen.
Uitgezwaaid door twee Jannen, die op plantenjacht waren, gingen we met de stroming van het water mee, maar met veel tegenwind ging het niet zo snel.

Gelukkig lag het kanaal nog wat verscholen achter een paar grote dijken. Later werd het kanaal breder en werd het meer een rivier met veel bochten.
Afwisselend was er zonneschijn, maar de wolken hadden de overhand en in het begin was het vrij koud. Kees en Arend bleven wat achteraan om Jan te helpen als dat nodig was. Onderweg kwamen we langs weilanden en door bossen, waar we langs de oevers veel door bevers afgeknaagde bomen en heel oude, dikke mooi gevormde populieren en wilgenbomen.
Bijna de hele tocht hoorde je vogels, vooral rietzangers, en af en toe zag je er eentje, die een heel stuk met ons mee vloog.
Na ongeveer een kilometer gevaren te hebben, hebben we Jan maar op sleeptouw genomen.
Toen kwamen we in een kolk met een vrij sterke stroming, waar ook nog een dood wild varken tegen een paar takken lag. Omdat Jan hier rondjes bleef draaien, hebben Kees en Arend, met hulp van Henk en Wil, zijn kano aan de kano van Kees en Arend vast gemaakt. En zo hebben ze hem de hele weg getrokken.
Onderweg nog een zeldzame vogel gezien. We wisten eerst niet wat het was. Hij of zij was bont gekleurd, zwart, wit en bruin, een soort pluimpje aan de staart, die vrij lang was.
Op zijn kop een paar opstaande veertjes, een soort kuifje als een kievit of fuut. Na lang zoeken en in overleg met vogelkenner Wil bleek het een boeko te zijn. De zang klopte achteraf wel.
Bijna de hele weg hadden we tegenwind. Soms zo erg, dat wanneer je even stil lag om wat te rusten, je gewoonweg door de wind tegen de stroom in werd gedreven,
Het laatste stuk was pal tegen een straffe wind in. Er was geen beschutting van de wallen, het water stond op gelijke hoogte als het omringende weiland. Je werd steeds naar een kant geblazen en de hoge golven werkten ook niet mee, we moesten alle zeilen bijzetten om de boten op koers te houden. Voor de vierde brug moesten we rechts af maar er was in geen velden of wegen iets van de andere kanoërs meer te zien, dus op goed geluk het brede water voor ons maar op.
Eindelijk zagen we Wil en Henk op de kant staan om even uit te blazen. Wij er ook maar uit en ook Jan eveneens uit de kano gehesen om even de benen te strekken, uitblazen en wat eten en drinken te nemen.
Na een half uurtje zijn we weer in de kano's gegaan. Jan ging hier ook zelf weer proberen te peddelen. We gingen hier van de wind en de stroom af, maar de stroming was zo sterk dat je op de brede rivier met moeite de binnenbochten kon houden en steeds naar buiten werd gedreven.
Doordat Jan zo diep in de kano lag, hadden zijn peddels geen vat op het water, waardoor hij niet goed kon sturen en hij dobberde van links naar rechts over de brede rivier. Het was maar even of hij zat verstrikt in de vele

plompenbladen, die er in de rivier dreven. Dus toch maar weer het touw aan de kano van Kees en Arend vastgemaakt.
Na een tijdje zagen we de andere peddelaars ook op de kant staan en gezamenlijk zijn we het laatste stukje, tussen de vele plompenbladen, die je regelmatig aan de peddels had hangen, naar het eindpunt gevaren. Het eindpunt kon je al van verre zien. Het was het gemaal waar we al een paar dagen eerder met de hele groep waren geweest.
Bij het eindpunt hebben we de kano's op de wal gehaald en achter de woning bij het gemaal gebracht. De bus met de Jannen, Roelie en Aaldert de chauffeur, was er al en we hebben heerlijke soep van Aaldert gehad.
Al met al was het toch wel een mooie belevingsvolle dag geweest.

Fietsen
Onze groep ging fietsen, terwijl de anderen met de kano op stap gingen.
Een fietstocht met een stevige wind.
De tocht ging door het moerasgebied van de Warta. Dit is een prachtig gebied, dat bij hoog water volledig onderstroomt. Er zijn geen dijken maar wel duizenden hectaren natuur. Er waren verse beversporen te zien en zomaar een hert en reeën, maar ook wilde zwijnen. Dit gebied valt ook al onder Natura 2000 en wordt zo ook financieel geholpen om alles in stand te houden.
Dit is een klein paradijs, waar heel veel vogels zitten en ook honderden blauwzwarte beek juffers.
Ep liet zich weer zien als volleerd fietsenmaker, want de ketting van Roel liep vast.
Op de dijk, die op veel plaatsen werd ondergraven door bevers, hielden we pauze met uitzicht op een prachtige delta.
Op de terugweg hebben wij de koeien trachten te tellen van een megaboer. Het waren 300, 400 koeien of meer, waarvan de kalveren gewoon in de natuur geboren worden. Een prachtig gezicht en weer een prachtige dag.

Wandelen
De kanoërs en de wandelaars werden met de bus weggebracht. Op de heenweg gaf een bord langs de weg een temperatuur van 9,8 graden aan en op de terugweg was dit 12,2 graden. In de plaats Lemierzyce stapten de kanoërs uit en werden in een Pools busje naar het startpunt gebracht. Om 10.30 uur vertrok de groep via Kanal Postomia naar het eindpunt Stacia pomp, waar zij om 14.15 uur aankwamen. De twee wandelaars Jan en Jan gingen met de bus naar het eindpunt van de kanoërs (Stacia pomp) en stapten daar uit om voornamelijk naar planten te zoeken en foto’s te maken. Door de harde wind gedwongen gingen we langs de voet van de dijk Wal Wschodni zuidwaarts. In de luwte kon je tenminste nog foto’s maken. Bij het

Kanal Postomia gingen wij een eind een zandweg op richting noordoost en volgden een stuk van de wandelroute “Greylag Goose trail”.
Aan vogels hebben wij gezien en/of gehoord de sprinkhaanrietzanger, zwarte wouw, grote karekiet, wielewaal, nachtegaal, kramsvogel, geelgors, boerenzwaluw, huiszwaluw en gierzwaluw.

Platbuik

Aan libelles hebben wij gezien platbuik en lantaarntje en aan vlinders veel hooibeestjes en klein geaderd witjes.
Aan planten hebben wij gezien en/of gefotografeerd holpijp, gele plomp, gele lis, bosbies, verschillende zeggesoorten, liesgras, mannagras, grote vossenstaart, dotterbloem, kruipende boterbloem, scherpe boterbloem, veldzuring, waterzuring, gewone hoornbloem, echte koekoeksbloem, verschillende wilgesoorten, moeraswolfsmelk, moeraslathyrus, hop, grote brandnetel, gele waterkers, pinksterbloem, waterviolier, smeerwortel, witte dovenetel, hondsdraf, gewone ereprijs, fluitenkruid, grote watereppe, beverneltorkruid, gewone berenklauw, veldsla, echte valeriaan, akkerdistel en paardenbloem.
Na ruim 4 uur kwamen de kanovaarders in colonne terug. Eerst bij de, volgens een vrouw die allerlei onverstaanbare woorden uitriep, verkeerde aanlegplaats bij het grote gemaal. Ze moesten eerst een eindje terug en bij een moeilijke aanlegplaats werden de kano’s verlaten. Deze was erg schuin, aflopend en glibberig. Dit had dan ook wel wat voeten in de aarde. Vervolgens werden de kano’s met de hand over de dijk gedragen, achter het infocentrum, waar wij zondag ook geweest zijn.

Met de bus kwamen wij om 15.15 uur weer bij het hotel in Witnica aan. Omdat het nog redelijk vroeg was zijn we met de hele groep met de bus naar de bij het plaatsje Chwarszcany gelegen Joannieterkerk gegaan. Deze is nu in gebruik als Katholieke kerk.

Na deze bewonderd en/of gefotografeerd te hebben kregen wij nog 2 kopjes koffie of thee aangeboden in het vlakbij gelegen prachtig verbouwde café-restaurant. Daarna gingen wij weer terug naar het hotel. Na een heerlijke maaltijd hadden wij nog even rust. Om 8 uur trad de folkloristische groep "Familia" op, bestaande uit vader, moeder en 2 zoons. Dit tot groot enthousiasme van allen, want iedereen "zong" de Poolse liederen mee, evenals het Nederlandse "Daar was laatst een meisje loos". Er werd ook nog een polonaise gedaan, waaraan zelfs andere hotelgasten meededen. De commissie had dit weer goed geregeld. Dit optreden duurde een uur, waarna we nog gezellig bij elkaar zaten onder het genot van 1 of meerdere consumpties.

Vrijdag 18 mei

's Morgens vertrekken we naar Miedzyrzecz.

In de periode tussen 1934 en 1939 heeft Duitsland aan de grens met Polen (toen was dit gebied Duits) hier een imposant verdedigingssysteem aangelegd: een systeem van bunkers, onderling verbonden door een netwerk van tunnels. In 1945 zijn de Russen hier in drie dagen voorbij gelopen. Nu is het een museum en verblijfplaats van vleermuizen.

Bij aankomst in Miedzyrzecz krijgen we eerst deze uitleg, daarna duiken we (de meeste deelnemers) onder de grond om ongeveer twee uur later weer op te duiken. Helaas was er maar 1 vleermuis te zien. In de winter verblijven hier zo'n 30.000 vleermuizen, waaronder een aantal zeldzame soorten.

We vervolgen onze weg naar Goscikowo waar we een Cisterciënzer abdij bezoeken. Het is een Gotische abdij uit de viertiende eeuw, die in de achttiende eeuw is uitgebreid in late barokstijl. Het rijke interieur is een bezichtiging zeker waard.

Hierna brengen we nog een kort bezoek aan een oude Joodse begraafplaats in Skwierzyna, voor we terug keren naar ons hotel.

Na de gebruikelijke avondrituelen zoals eten, wandelingetje, koffie drinken etc. valt er vandaag nog wat te vieren. Hendrikje Vos mocht er weer een jaartje bijplussen en iedereen krijgt van haar een drankje aangeboden. En dat wordt door het hele gezelschap zeer gewaardeerd!!!

Zaterdag 19 mei

Einde van een mooie week in Polen.

En dus is het weer tijd om naar huis gaan. Eerst 's morgens nog lekker ontbijten en dan de bagage in de bus. We krijgen natuurlijk ook allemaal weer een goed lunchpakket mee. De reisorganisatie was nog even druk met de betalingen van de overnachtingen, maar daarna was het zover en konden we vertrekken richting Staphorst. Aaldert was, na deze week in Polen, goed thuis

op de Poolse wegen, zodat de terugroute langs een andere weg ging dan de heenreis, maar dat was prima.
Er was tot slot nog een afscheidsetentje besproken bij KroKo. Ondanks diverse rustpauzes ging de reis dermate voorspoedig, dat we vroeger dan verwacht in IJhorst terug waren. Nadat Aaldert bedankt was voor de mooie week en ons veilige vervoer door Duitsland en Polen, was er ook nog een verrassing voor de organisatie in de vorm van een mooie bos bloemen. Hiervoor waren Klaas en Ruth ingeschakeld. Zij waren met baby Jesse, die er overigens ook de oorzaak van was, dat ze dit jaar niet mee konden, van Nieuwleusen naar IJhorst gekomen. Dit gebaar als waardering deze week, werd door de leden van de organisatie bijzonder gewaardeerd.
Ieder was het er wel over eens dat met name Janny als vertaler een drukke week achter de rug had. Na een heerlijke maaltijd en wat uitgedeelde souvenirs door Jan Polman ging een ieder tevreden naar huis.

De onderstaande vogels zijn waargenomen tijdens deze reis:
Grote karekiet, koekoek, zanglijster, raaf, houtduif, gekraagde roodstaart, huiszwaluw, groenling, zwarte specht, witte kwikstaart, zwartkop, boomklever, geelgors, grote bonte specht, tjiftjaf, gele kwikstaart, wielewaal, koolmees, kokmeeuw, rietzanger, gierzwaluw, kleine karekiet, blauwe reiger, aalscholver, buizerd, kievit, roerdomp, rietgors, zwarte stern, knobbelzwaan, witwangvleugelstern, roodhalsgans, merel, sprinkhaanrietzanger, spreeuw, pimpelmees, wilde eend, holenduif, kraai, fazant, ooievaar, hop, visdief, grauwe gans, sperwergrasmus, krakeend, kraanvogel, zomertaling, grauwe klauwier, bruine kiekendief, fuut, rietgors, kneu, groene specht, zwarte wouw, rode wouw, tafeleend, fitus, sperwer, zeearend, zwarte ooievaar, grote zilverreiger, grasmus, noordse nachtegaal, winterkoning, huismus, ringmus, nachtegaal, boerenzwaluw, vink, roodborst, tapuit, bonte kraai, vink, putter,

tortel, ekster, kramsvogel, smient, zwartkop, torenvalk, Europese kanarie, bergeend, nijlgans, witgatje, kauw, grote zilverreiger, kiekendief, meerkoet, scholekster, ijsvogel, gierzwaluw

WERKGROEP ROOFVOGELS EN UILEN

Resultaten 2012
Van soorten als Buizerd, Havik en Sperwer hebben wij dit jaar opnieuw geen goed beeld wat betreft het aantal broedgevallen en het broedsucces. De aantallen die hier genoemd worden benaderen dan ook bij lange na niet de werkelijkheid.

Van de Sperwer zijn geen territoria vastgesteld. Van de Havik zijn drie broedsels vastgesteld. Een broedsel is verstoord door een Nijlgans. Uit de twee andere nesten is één jong uitgevlogen.
Van de Buizerd zijn in totaal acht territoria vastgesteld. Eén broedsel is mislukt en van vijf broedsels is het broedsucces onduidelijk. Uit de twee overige nesten zijn respectievelijk twee en één jong uitgevlogen.

De Bosuil was weer present in de boswachterij Staphorst met twee succesvolle broedsels. Uit het ene nest zijn vijf geringde jongen uitgevlogen en uit het andere één jong.

In het afgelopen jaar hebben wij opnieuw een aardig beeld gekregen van het aantal broedgevallen en het broedsucces van de Torenvalk, Steenuil en Kerkuil in ons onderzoeksgebied. De tussen haakjes geplaatste aantallen hebben betrekking op het jaar 2011.

Torenvalk
In ons onderzoeksgebied hingen het afgelopen jaar 81 (89) nestkasten en oude melkbussen. Alle territoria zijn vastgesteld in deze nestplaatsen. In totaal zijn 20 broedsels vastgesteld. Hiervan zijn er 13 (18) succesvol geweest. Zes broedsels mislukten door onbekende oorzaak in de eifase, één broedsel in de jongenfase. Best wel een hoog percentage.

Het gemiddeld aantal eieren per succesvol broedsel bedroeg 5 (5,3) en het gemiddelde aantal jongen 4,7 (4,7). Alle 61 uitgevlogen jongen zijn geringd. Figuur 1 geeft het broedsucces vanaf 1988 weer.

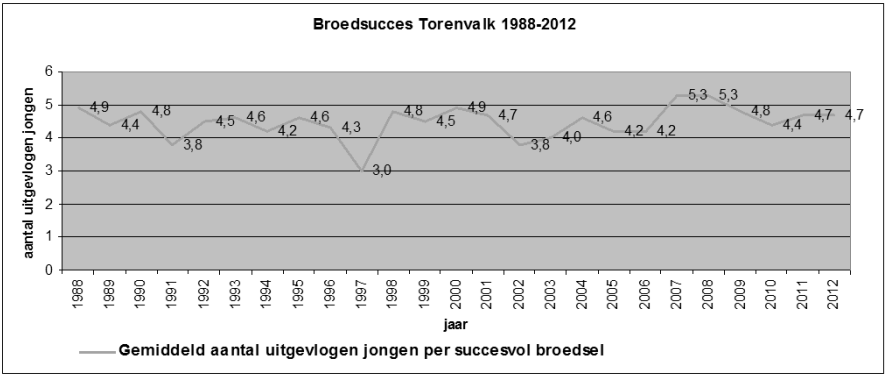

Figuur 1 Broedsucces Torenvalk gedurende de jaren 1988-2012

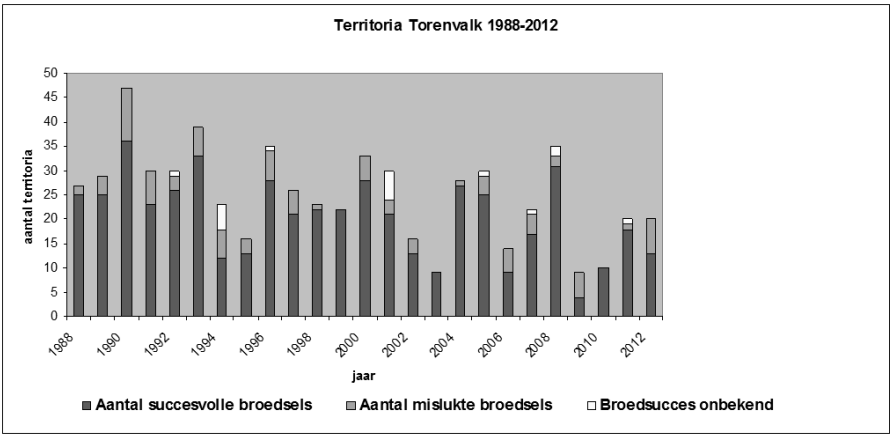

Figuur 2 Territoria Torenvalk 1988-2012

Steenuil

In ons onderzoeksgebied hingen het afgelopen jaar 93 (95) nestkasten voor de Steenuil. Hiervan werden er 24 (22) bezet door een Steenuil. Van deze 24 broedsels waren er 21 succesvol. Van twee broedsels is het succes niet zeker en één broedsel mislukte in de eifase. Het gemiddeld aantal eieren per succesvol broedsel bedroeg 3,7 (3,9) en het gemiddelde aantal uitgevlogen jongen 2,9 (3,5).
In totaal zijn 60 jonge steenuilen geringd. Daarnaast werden nog een aantal oudervogels geringd en konden van een aantal andere oudervogels ringnummers worden afgelezen.

Bij het ringen zijn nogal eens kinderen aanwezig (zie foto). Een prima gelegenheid voor jongeren om meer betrokken te raken bij de natuur!
Daar waar de ladder niet lang genoeg was werd een vorkheftruck ingezet (zie foto linksboven).

Vermeldenswaard zijn twee bijzondere broedgevallen in Nieuwleusen. Van het ene broedsel werd het adulte vrouwtje dichtbij dood aangetroffen. Vermoedelijk was zij verkeersslachtoffer. Wonderlijk genoeg heeft het mannetje nog kans gezien twee van de drie jongen groot te brengen.
Bij het andere broedsel viel de nestkast tijdens het begin van jongenfase uit de boom. Geen nood, de beide ouders hebben de broedzorg gewoon op de grond voortgezet! En ook na het opnieuw ophangen van de kast is het voeren van de jongen gewoon voortgezet. Alle vier jongen uit dit nest zijn uitgevlogen.

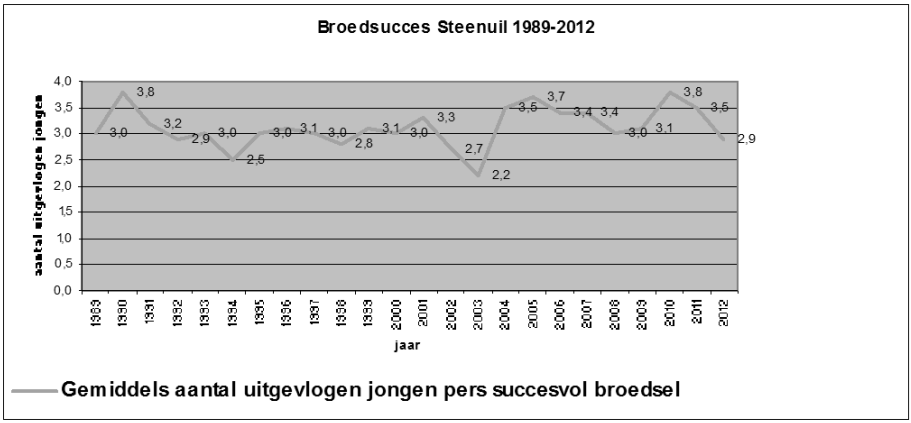

Figuur 3 Broedsucces Steenuil gedurende de jaren 1988-2012

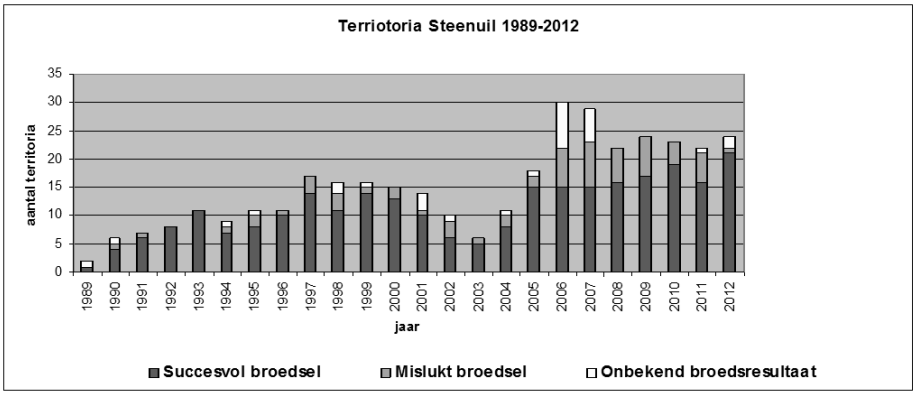

Figuur 4 Territoria Steenuil 1988-2012

Kerkuil

In ons onderzoeksgebied hingen het afgelopen jaar 79 (78) nestkasten voor de Kerkuil. In totaal zijn 22 (22) broedsels vastgesteld. Dit jaar geen tweede broedsel waargenomen.

Van de 22 waren 17 (19) broedsels succesvol. Vijf broedsels zijn mislukt, drie daarvan in de jongenfase en twee in eifase. De gemiddelde legselgrootte per succesvol broedsel was 4,2 (4,5) en het gemiddeld aantal jongen per legsel 3,9 (3,9). Het gemiddeld aantal per nest uitgevlogen jongen bedroeg ook 3,2 (3,9). Dit is lager dan het langjarige gemiddelde van 3,9 (zie figuur 5).

In totaal zijn 53 van de 55 uitgevlogen jonge kerkuilen geringd.

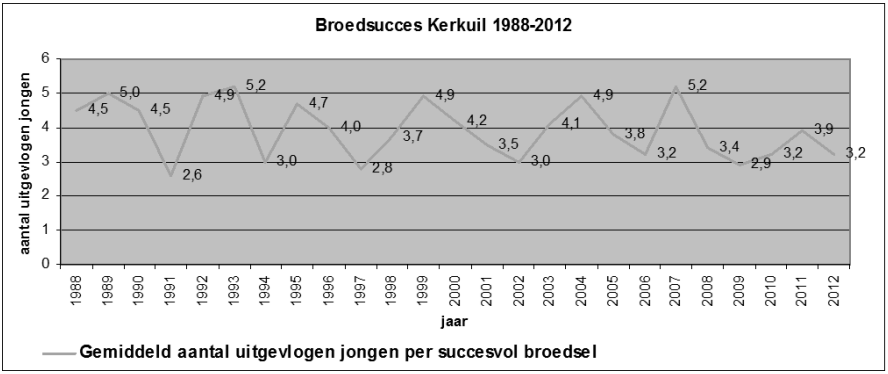

Figuur 5 Broedsucces Kerkuil gedurende de jaren 1988-2012

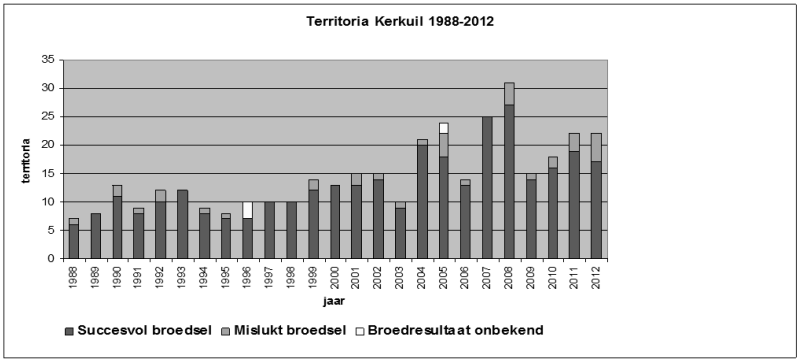

Figuur 6 Territoria Kerkuil 1988-2012

Rest mij de andere werkgroepleden hartelijk te danken voor hun bijdrage van dit jaar. Zonder hen had ik dit verslag niet kunnen maken.

Namens de 'Werkgroep roofvogels en uilen',
Arnold Lassche

WINTERVOEDERING

De dagen worden weer korter, het wordt kouder. De winter staat voor de deur. Een seizoen dat voor de vogels meestal een moeilijke periode is. Wanneer het echt koud wordt dan moeten de reserves worden aangesproken. Als er dan ook nog een dikke laag sneeuw ligt dan wordt het voor de vogels helemaal moeilijk om in conditie te blijven. Iets wat heel belangrijk is om te overleven. Door de vogels te voeren kan er nog veel bereikt worden, om de nood te lenigen. Je ziet al veel meer vogels rondom het huis dan in de nazomer. Oud brood vetbollen voor de mezen, appels voor de lijsterachtigen allerlei voedsel is te bedenken om de vogels te helpen. Wat is er mooier om al die vogels zo bezig te zien en te observeren. Soms zie je er bijzondere soorten tussen,

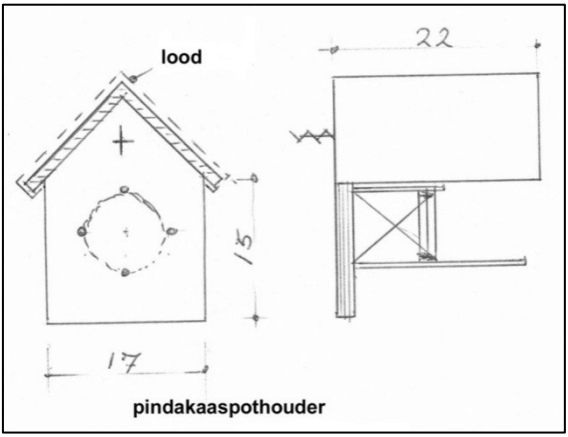

dankbaar werk. Wat ook heel goed werkt dat is pindakaas. Ik heb het vorig jaar voor het eerst geprobeerd en de pot was zo leeg. Mezen, huismussen spreeuwen en als je in de goede buurt zit boomklevers die zijn er dol op. Voor de handige knutselaar is een werktekening bijgevoegd om een houder te maken. Het is raadzaam om de steunstokjes zo te plaatsen dat er een pindapot van 500 gram in past. Even een draadje erom heen om de pot vast te zetten en laat ze maar komen.
Veel succes en…....bijzondere soorten doorgeven voor de veldwaarnemingen.

Jan Huls

DE KIEVIT OP DE RODE LIJST?

Overgenomen van Brabants Landschap

Door Anja Popelier

Voor de Nederlandse weidevogels is het niet vijf maar één voor twaalf. De nood van de grutto is algemeen bekend, maar ook andere soorten die tot voor kort boven ieder veld te horen of te zien waren, zoals de veldleeuwerik en de niet weg te denken kievit, dreigen in rap tempo van het toneel te verdwijnen. Elk voorjaar zetten, verspreid over de provincie, honderden vrijwilligers zich in om de weidevogels voor Brabant te behouden.
Zonder hun inzet en die van deelnemende boeren waren de weidevogels al lang uit het gangbare agrarische gebied verdwenen.

Bevlogenheid

Brabant telt tussen de 700 en 750 vrijwillige weidevogelbeschermers. Wat drijft hen om ieder voorjaar weer een hoop tijd te besteden aan het opsporen en beschermen van weidevogellegsels? Terwijl de aantallen jaar op jaar verder terug lopen? Per vrijwilliger loopt de tijdsbesteding uiteen van een dagdeel per week tot 3 à 4 maanden 'zolang het licht is'. Door de vele uren observatie leert men het gedrag der vogels steeds beter kennen, wat het makkelijker maakt de nesten te vinden. Die bevlogenheid moet ergens

vandaan komen, want wat is er leuk aan om uren achtereen door modder of rul zand te zeulen op zoek naar die paar incomplete legsels? Waar niet eens een vogel op zit? Staan er agrarische werkzaamheden op stapel, dan moet eerst de hele akker worden afgezocht. Als vroeg in het seizoen een boer belt dat de volgende ochtend om zes uur de loonwerker op de stoep staat, dan moet je er in de vrieskou op uit om nestjes te verleggen. Wat is er dan nog leuk aan weidevogelbescherming?

'Feel good'-momenten

Waarschijnlijk zijn het de directheid en de intensiteit die het beschermingswerk zo interessant maken. Want wat is er mooier dan een nest kievitskuikens uit het ei te zien kruipen, wat zonder jouw inzet nooit mogelijk was geweest? Of de eerste vlieglessen van gruttojongen te aanschouwen, waarbij ze al een stukje van de grond komen? Aan het einde van de zomer vliegen ze al zelfstandig naar Afrika! Ongelooflijk. Er zijn voorbeelden te over die illustreren hoe aantrekkelijk het vrijwilligerswerk is. Toestemming krijgen om op plaatsen te lopen waar je anders niet mag komen, is ook een veelgehoord argument: een frisgroene wei oefent een grote aantrekkingskracht uit. Ondanks tegenvallende resultaten is een behoorlijk aantal beschermers al meer dan tien jaar actief. Een korte rondvraag tijdens het najaarsoverleg voor groepscoördinatoren leerde dat het verloop in de groepen klein is. De geestelijke veerkracht is er kennelijk groot.

Dichtheid,dekkingen predatie

Landelijk en provinciaal lopen de aantallen weidevogels fors terug. Dat de grutto sinds 2006 op de rode lijst staat, zal niemand zijn ontgaan. Nu komt de onrustbarende terugloop van de kievitenstand wat meer onder de aandacht. Waren de tien, soms twintig kievitenparen die jaren geleden gezamenlijk op

een akker zaten te broeden de predatoren nog makkelijk de baas, tegenwoordig lukt dat de een of hooguit twee paartjes per perceel niet meer. En misschien worden de eieren van deze solisten al opgegeten voor ze door vrijwilligers worden opgemerkt. Hoe lager de dichtheid aan broedende weidevogels, hoe groter de kans op predatie. De vos en vooral de kraai krijgen doorgaans de schuld, maar de werkelijke oorzaak moet worden gezocht in het verlies aan geschikt biotoop, waarbij het gebrek aan dekking voor jongen een grote rol speelt. Kale akkers zijn nog net geschikt om een legsel uit te broeden, met de eieren goed verstopt onder moeders vleugels, maar bieden absoluut te weinig dekking en voedsel voor rondlopende kuikens. Weidevogels zijn nestvlieders en met uitzondering van scholekster en watersnip gaan de kuikens al op de eerste of tweede dag van hun jonge bestaan zelfstandig op zoek naar voedsel. 'Lopend als een kievit' schuimen ze de akkers af op bodemdiertjes. Vanuit de lucht worden de kuikens echter al snel opgemerkt door roofvogels en kraaien, en wanneer de alarmroep van de continu waakzame ouders klinkt kunnen ze geen dekking vinden. Omdat die er domweg niet is... Ze kúnnen geen gehoor geven aan de oproep van hun ouders. En zo wordt het gedurende 28 dagen als ei zorgvuldig bescherrnde nageslacht alsnog in de kuikenfase verschalkt. 'Natuurlijk ligt het aan de vossen en de kraaien, die vreten alles op. Daar moet nodig iets aan gedaan worden!', is een veelgehoorde opmerking. Maar aangezien deze dieren onderdeel uitmaken van het grotere geheel - hun aanwezigheid is een natuurlijke aangelegenheid - kunnen zij nooit de ware oorzaak zijn van de achteruitgang van de weidevogels. Het natuurlijke evenwicht op akkers is veel meer verstoord door de afwezigheid van dekking dan door de aanwezigheid van vos, kraai en andere 'rovers'.

Het gevaar van demotivatie…

Vóór het gewas boven de grond komt, zijn de moderne akkers zo kaal als een biljartbal. Het tekort aan dekking vloeit voort uit een totale afwezigheid van begroeiing: akkers worden tegenwoordig bewerkt tot aan de slootrand. Dekking en voeding gaan vaak samen. Het bodemleven waar de jongen het van moeten hebben voor hun groei, is te vinden in de ouderwetse akkerrandjes, waar het tussen de kruiden wat vochtiger is. Elk formaat kuiken vindt er het geschikte formaat prooi. Een hoge kuikensterfte betekent dat er in een latere fase minder kieviten zullen deelnemen aan het reproductieproces. Onvoldoende jonge aanwas leidt tot minder legsels en vergrijzing van de populatie. De steeds oude! wordende vogels komen steeds moeilijker tot eileg. De concentratie bij vrijwilligers neemt af wanneer ze steeds moeilijker nesten kunnen vinden. Ze worden niet meer 'op scherp' gezet. Afgelopen voorjaar waren in veel gebieden zoek-groepjes (van gemiddeld vier personen) wekelijks een dagdeel in de weer om uiteindelijk geen of hooguit een paar

nesten aan te treffen. Als dat ene nest dan ook nog verloren gaat, raakt je dat dieper dan verlies bij een gezonde stand. Toch gaan de vrijwilligers door. Juist nu zo weinig weidevogels tot broeden komen, is bescherming harder nodig dan ooit.

… en de kansen van observatie

De Brabantse kieviten broeden vooral op maïsakkers. Deze ondergaan vóór het inzaaien van de maïs - waarna een periode van rust intreedt - gemiddeld zo'n vijf intensieve bewerkingen. Bij elk van deze zouden, zonder de hulp van vrijwilligers en boeren, alle legsels verloren gaan. Er is veel meer observatie nodig om goed in beeld te krijgen waar het misgaat met de kuikens en op welke percelen de jongen er wel in slagen op te groeien. Tot voorkort bestond het beschermingswerk louter uit het zoeken en beschermen van de legsels. Zodra de eieren uitkwamen gold dat als een goede afloop. Nu begint de moeilijkste fase van het werk pas na het uitkomen van de eieren. De vrijwilligers worden gestimuleerd de jongen te observeren, wat niet meevalt als je je tien jaar lang op nestbescherming hebt toegelegd. Daarom wordt er vanaf voorjaar 2009 op verschillende plaatsten in de provincie een cursus pullenmonitoring georganiseerd. Veel vrijwilligers krijgen plezier in het observeren en van de website van Brabants Landschap worden steeds meer observatieformulieren gedownload. Mogelijk verschaffen de ingevulde formulieren meer inzicht in het bereiken van kuikenoverleving.

Naar 'kuikenvriendelijke' akkerranden

Moet de boer (weer) de schuld krijgen van alles? Nee, natuurlijk niet. Agrariërs worden economisch gedwongen iedere vierkante centimeter te benutten. Willen we meer opgroeiruimte creëren voor de kievitskuikens, dan moet daar voor de boer een financiële vergoeding tegenover staan. Voor het behoud van zijn vrolijk buitelende lentebode zal Brabant in de buidel moeten tasten. Overhoekjes, perceelsrandjes en vochtige plekken, waar de maïs toch al niet goed wil groeien, kunnen geschikt worden gemaakt als peuteropvang voor kieviten. Zulke stukjes kun je inzaaien met een gras-kruiden mengsel of graan of eenvoudigweg braak laten liggen. De praktijk leert dat er dankbaar gebruik van wordt gemaakt. Voor weidevogels die hun eieren in lang gras leggen, geldt al drie jaar de regeling 'Rustzones voor kritische weidevogels'. De resultaten liegen er niet om. Dankzij het bestaan van deze zones groeien veel meer jongen op dan wanneer alleen om het nest heen wordt gemaaid. Gemiddeld wordt per paar dat een rustzone ter beschikking heeft 1,5 jong vliegvlug. Voor akkervogels zou een vergelijkbare oplossing gevonden kunnen worden in 'kuikenvriendelijke' akkerranden. Een dergelijke oplossing is noodzakelijk als we de kievit voor Brabant - waar hij voor 80% op akkers broedt - willen behouden.

Van heidezuiveraar tot vogelaar

Vijftig jaar natuurbescherming in IJhorst en Staphorst

JUBILEUMBOEK

Bijna 5 jaar na het 50-jarig jubileum van onze vereniging is het eindelijk zover. Het jubileumboek over de periode van 1957 – 2007 met als titel “Van heidezuiveraar tot vogelaar” is gedrukt en ligt klaar om te worden gelezen en bekeken.
In dit boek wordt beschreven hoe onze vereniging is ontstaan. Er wordt aandacht besteed aan de diverse jubilea, die door de jaren heen zijn gevierd met de nodige publiciteit. Bijzondere beschermingsacties worden beschreven, zoals de acties tegen de Trein door het Reestdal.
Verder worden de werkgroepen besproken, over wat de leden van deze werkgroepen doen met leuke anekdotes, mooie foto’s en oude foto’s. Uiteraard zijn de schoonmaakacties, de heidezuiveringen, maar ook de in eerdere jaren uitgevoerde paddenbescherming onderdeel van het boek.

Dit unieke boek kan besteld worden en de kosten bedragen € 12,50 per boek.

Wanneer u het bestelformulier op pagina 33 invult en het bedrag van € 12,50 per boek overmaakt, dan kunt u het/de boek/en afhalen bij:

- Voorzitter Jan Vos, Lankhorsterweg 5a, 7951 PM Staphorst
- Penningmeester Greetje Kroonenburg, Heerenweg 42, 7955 PE IJhorst (KroKo Multipunt)

U kunt het boek hier ook tegen contante betaling kopen.

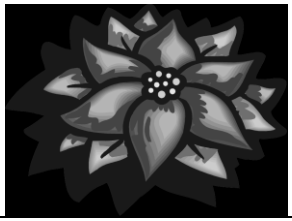

Redaktie en bestuur wensen u goede kerstdagen en een gezond en natuurrijk 2013

Inleverdata kopij:

10 januari
10 mei
5 september
7 november

NIEUWE LEDEN GEVRAAGD!!!

Vanaf 19 jaar is de jaarlijkse contributie 10 euro.
U ontvangt 4x per jaar het verenigingsblad 'De Scharrelaar'.

- Jeugdlid van 8 t/m 18 jaar tegen een jaarlijkse contributie van 10 euro. Hij/zij ontvangt 4x per jaar het verenigingsblad 'De Scharrelaar'.
  En 1x per jaar de Nieuwsbrief met de activiteiten van de jeugdnatuurwacht 'Weer of geen weer'. Hij/zij mag mee met de jaarlijkse Nestkastcontrole.

  Een jeugdlid van 15 t/m 18 jaar mag tevens naar keuze meedoen met de activiteiten van een van de werkgroepen van de Natuurbeschermings-vereniging.

- Is er in het gezin reeds een lid of jeugdlid tegen een jaarlijkse contributie van 10 euro dan kan elk volgende kind jeugdlid worden voor 3 euro per jaar. Hij/zij ontvangt dan niet 'De Scharrelaar'.

Als hij/zij 19 jaar wordt, gaat het jeugdlid automatisch over naar lid à 10 euro per jaar.

Opgever ……..

Nieuw lid/jeugdlid/geschenklid ……..……

Straat en huisnr ……..

PC en Woonplaats ……

Geboortedatum ……

Datum ……

Handtekening ……

Ouder/voogd ……..

Dit formulier graag zenden of mailen naar:
Ledenadministratie Natuurbeschermingsvereniging "IJhorst-Staphorst e.o."
p/a M.G. Kroonenburg-Kolk
Heerenweg 42, 7955 PE IJhorst
E-mail: G.kroonenburg@natuurbeschermingsvereniging.nl